

VALERIE WALKERDINE

Bakom det målade leendet

Vilka bilder av oss själva är det vi godkänner? Och vad döljer sig bakom de fotografier vi river sönder eller stoppar undan i ett skåp? Det undermedvetna kan vara till hjälp för den som vill undersöka vad som döljer sig bakom bildens yta. Ett fruktansvärt ursinne, en depression och vrede som har blivit helt avsnörd kan finnas bakom det söta leendet hos den lilla flickan framför kameran.

1985 skrev jag en självbiografisk text om hur det var att växa upp på femtiotalet. Som en del av denna utforskade jag ett foto av mig själv som treåring, när jag var uppklädd för att delta i en lokal kostymtävling. Jag föreställde där en blåklocksälva. Jag beskrev i texten min önskan att behålla bilden av mig själv som ett blekt, klent och erotiskt barn: en älva med övermänniskliga krafter, speciellt i detta fall i relationen till min far. Älvan var inte en stark och kraftfull kvinna, utan ett ömtåligt och bräckligt väsen som måste beskyddas. När jag skrev den texten tyckte jag att jag hade sagt det mesta som fanns att säga om detta, men på ett plan visste jag då, och ser ännu klarare nu, att det finns betydligt mera oroande föreställningar att utforska, bilder som är gömda och skuggade av den erotiska lockelsen hos en blåklocksälva. När jag skickade texten till förlaget bifogade jag två fotografier: det ena föreställde blåklocksälvan och det andra var ett skolfoto taget i sjuårsåldern, där jag såg sloknad, sjuk och tjock ut. Det var det senare fotot som förlaget ville använda. Fastän det var jag som hade skickat in det, vägrade jag stenhårt att låta *denna* bild bli den som läsarna skulle få under ögonen. Jag må ha nämnt i artikeln att jag växte och blev tjock, men det var helt klart att jag inte ville att den bilden av mig skulle finnas till allmänt beskådande. Jag fortsatte att gömma mig bakom en mur av ord, akademiska ord, som skyddade mig mot att behöva utforska den chockartade verk-

ningskraften hos denna och andra fula bilder av mig själv.

Det har skrivits mycket om kvinnligheten som objekt för mannens/betraktarens blickar¹. Men vad jag vill behandla här är relationen mellan de bilder vi godkänner och de vi inte godkänner – de vi river sönder eller stoppar undan i ett skåp – och vad som döljer sig bakom dem. Jag utvecklade tidigare hur bilden av blåklocksälvan var den jag alltid bevarade inom mig, och den syn på mig själv som jag inte kunde frigöra mig ifrån. Jag känner inte på samma sätt nu, och det är ett tecken på terapeutiska framsteg att jag inte längre har behov av att så hårt klamra mig fast vid *den* bilden. Dock var den processen kopplad till fantasiföreställningar som var relaterade till min far, detta att han anspelade på blåklocksälve-temat när han använde sitt favoritmeknamn på mig, Tinky, en förkortning av Tinkerbelle.

Tinkerbelle är namnet på en älva i sagan om Peter Pan. Hon var en pytteliten, nästan-men-inte-riktigt människa, och använde sin övernaturliga förmåga till att rädda Peter Pan från att dö av gift. Jag hade ofta krångel med halsmandlarna och var därför liten och klen, men fantasibilden av blåklocksälvan tilltalade mig enormt. En älva har magisk kraft just genom sin bräcklighet. Min fars föreställning om mig passade också hans egna fantasier och mardrömmar som orsakades av hans handikappande hjärtfel som till slut blev hans död.

Spratteldockor åt manligheten

Dessa föreställningar som män har om kvinnor och fäder om döttrar ger särskilt i arbetarklassens familjer upphov till ett förbarnsligande i vilket barn-kvinnan måste ges manligt beskydd, och som ofta är kopplat till sjukdom och död. Det är ett faktum att många serietidningar för flickor innehåller berättelser om hjältnor som är sjuka, handikappade eller förtryckta och i hemlighet måste ta fram styrka för att kämpa mot de orättvisor som trycker ner dem. Dessa berättelser, liksom sagorna om blåklocksälvan och andra fantasifigurer, stärker föreställningen om att duktiga flickor är de som genom osjälvisk hjälpsamhet triumferar över onskans makter. Den lilla älvan är på samma sätt en god och vacker men bräcklig varelse som har enorm kraft. Hon står på änglarnas sida, och skiljer sig bestämt från bilden av en häxa. Jag har också påstått att dessa fantasibilder är särskilt viktiga för flickor ur arbetarklassen eftersom de leder in mot en sorts "duktig flicka"-kvinnlighet som har betydelse för rörlighet uppåt på den sociala skalan och som jag menar också ger framgång i skolan.

Numera ser jag dock att denna fråga är mera komplicerad än jag först trodde när jag formulerade den, ty det finns en annan sida, en annan uppsättning fantasiföreställningar, som är mycket svårare att komma in på livet. På ett plan ger tanken att vi skapas i mannens/betraktarens öga en känsla av trygghet. Vi kan då känna att vi i viss utsträckning inte är ansvariga för våra handlingar, som om vi vore spratteldockor åt manligheten. Jag kan säga att det gav mig tillförsikt i den mening att jag bevarade föreställningen om blåklocksälvan som en dyrbar skatt; den var tecken på att jag var kvinnlig, attraktiv och älskad. Även om vi avfärdar de här fantasierna som en del av mannens/betraktarens bild av oss, tror jag ändå att de står i vägen för vår möjlighet att hantera de negativa känslor som är övertäckta med allt det sockersöta och bitterljuva. Jag syftar då både på bräckligheten hos den lätsade kvinnligheten och övertäckningen av de negativa känslorna. Med andra ord, även om jag bröt ner denna bild, betydde det inte att jag var redo att se den andra bilden, den fula bilden av mig själv som fet. Det verkar lättare att avfärda en vacker bild, kasta skulden på patriarkatet och ändå hålla fast vid den bilden (ja, ja, det är ändå jag) eller att peka på den tomma ytan (som är dess andra sida), än att undersöka vad som eventuellt kan dölja sig under allt detta.

Under bildens yta

Om blåklocksälvan och min fars därav föranledda smeknamn på mig, Tinky, är det stoff som mina drömmar vävdes av, så framkallar de andra bilderna fantasiföreställningar av ett mer mardrömsaktigt slag. Bakom den söta, stillsamma och väluppfostrade lilla flickan lurar ett monster som aldrig kan släppas ut för allmänt beskådande. Nyligen började jag utforska dessa föreställningar om mig själv. Jag gjorde diabilbilder av foton av mig i olika åldrar. Jag projicerade dem på väggen, satte fast ett papper över den projicerade bilden, ritade av och färglade den, så att det hela med projektionsbilden påkopplad såg ut som en färglagd ljusbild, men utan projek-

tionsbilden blev annorlunda och separat. På den första bilden av mig själv som en leende och näpen liten flicka skrev jag bildtexten "mycket söt". Men jag visste att det inte var hela sanningen. Jag ritade en bild till. Jag x:ade över munnen och satte en tejpbit över den, utplånade munnen helt och hållet. Som bildtext skrev jag "bara prat". Detta var en djupt chockerande stympling av min bild av mig själv, eftersom jag verkligen ansträngt mig att inte vara så pratsam att jag kunde beskrivas negativt som en pratkvare. Jag tror att jag uppnådde en sorts självcensurerande tystlåtenhet, utan att någon vuxen behövde säga åt mig att prata mindre. Jag kan faktiskt inte komma ihåg att jag någonsin blivit tillsagd att sluta prata eller ens att ha blivit avbruten. Jag misstänker därför att vad jag gjorde var att älägga mig självcensur så att jag aldrig skulle hamna i den situationen att jag blev tystad.

En av de avgörande frågorna i psykoanalytiskt arbete som varit viktig för mig i den utvecklingsprocess jag här beskriver är att det undermedvetna kan påverka på ett sätt som inte är klart relaterat till en verklig händelse². Sålunda kan överjaget självt förse oss med en censuranordning som ett försvar mot fruktan och rädsla av olika slag. I detta fall tror jag att jag höll stånd mot rädslan för att någonting skulle kunna slippa ut ur den munnen – eller kanske slippa in. Ty när jag tittade på ett annat foto – i det fallet en bild av mig när jag var cirka elva, stående stel som en pinne och ansträngt leende i någons trädgård – började jag med att korsa över munnen och underkroppen och sedan rita en cirkel runt min mage. Jag stod nästan inte ut med att arbeta med den bilden, så avskyvärd tyckte jag att den var. Jag riktade häftig kritik mot mig själv, skrev bildtexter av typen "feta gris" och "Tessie väger tio ton" och sedan, när jag målat klämningen grön på bilden, "grön av girighet". Jag kom då ihåg att jag alltid avskytt den gröna färgen, utom på en bild där jag står bredvid min far; jag är tretton-fjorton år, och har en grön tröja. Det var det enda gröna plagg jag någonsin tyckt om. Men grönt signalerar inte bara girighet, det är också avundsjukans färg. Jag har upptäckt

i min terapi att girighet och avund är viktiga sidor i min psykiska och sociala personlighetsuppbyggnad, och båda påverkas i relation till social klass och kvinnlighet på sätt som jag ännu inte helt kan förstå.

Girighet och avund

I *Demokrati i köket*³ skrev jag om ett talesätt som min mor använde, vilket jag kom ihåg som särskilt slående när jag flyttade hemifrån och började läsa på universitetet i London. Talesättet var "mycket vill ha mer". Uttrycket innehöll, som jag sag det, aspekter av girighet och avund i min önskan att bli någonting förmer, någonting annat än de möjligheter som aldrig stått till buds för min mor och det liv hon aldrig hade vågat hoppas på. Detta skapade hos henne en stor avund gentemot mig, och än i denna dag kan jag ha svårt att tänka tanken att något som jag har eller är kan ge upphov till avund hos andra; särskilt möjligheten att utöva makt. Denna fråga, genomvävd av klassbetingade orättvisor och förtryck, rymmer vad Carolyn Steedman⁴ kallat "en berättigad avund" hos arbetarklassen, och är också kopplad till sådant som att vara

nöjd med sin lott, att inte begära för mycket; men det handlar dessutom om girighet efter mat och kärlek – samt avundsjuka på modern, vilket Melanie Klein har observerat.

Klein påstår¹ att spädbarnets avund gentemot modern går tillbaka till dess tidigaste erfarenheter. Modern är i besittning av bröst som kan tillfredsställa spädbarnet, men bröstet kan ses som både goda och dåliga eftersom spädbarnet måste existera både under perioder då moderns kropp och mjölk är frånvarande och när hon är närvarande och behoven blir tillfredsställda. Freud var den som först framkastade² att fantasins ursprung är när spädbarnet "hallucinerar" bröstet och i fantasin själv tillfredsställer sina önsknings. Klein gjorde ett tillägg till denna tanke genom att påpeka att sådana fantasier kan vara negativa såväl som positiva, och att spädbarnet i fantasin framkallar både det goda och tillfredsställande bröstet och det dåliga frånvarande bröstet. Klein kopplar ihop girighet och avund och menar att "girighet är ett hårt och omätligt krav" som vill suga bröstet torrt och sluka det, medan avunden inte bara vill plundra bröstet utan också placera det som är dåligt hos barnet inuti modern. Eftersom det ammande bröstet innehåller allt som barnet önskar sig och har ett outtömligt förråd av mjölk och kärlek, kan avundsjukan övergå till hat. Den goda modern och den dåliga modern kan finnas i barnets fantasi helt skilda från varandra, och barnet kan uppleva intensiv skuld för de negativa känslorna, som inte nödvändigtvis tar sig uttryck som vrede eller aggression utan som en felaktig uppfattning om hur en perfekt mor skall vara eller tappra försök att bli en "duktig liten flicka". I mitt fall var jag extremt duktig, i skarp kontrast till min yngre syster som jag kommer ihåg som den ständigt lika oppositionella pojkflickan. Min mor brukade ofta säga att min syster hade varit en girig unge som jämt skrek och vrålade av ilska. I motsats till henne hade jag varit ett riktigt litet mönster och en duktig liten flicka – inte en pojkflicka. Men jag var klen och underviktig när jag var liten tills jag fick mina halsmandlar bortopererade vid sju års ålder och började lägga på hullet och på det

"giriga" fotografiet blev objektet för min egen avsky.

Deprimerad och överviktig

Att döma av mina första reaktioner på fotografierna av mig själv, verkar det därför som om det var två ställen på min kropp som våldade ångest och avsky: munnen och magen. Jag hade ofta svårigheter att tala, rädd för att "säga fel saker" speciellt offentligt, vilket avtog först när jag började förstå min egen vrede över vad som tystats ner; mitt dilemma var att ätandet tystade munnen men samtidigt gjorde mig fet. Jag tror också att det fanns en stark koppling mellan min tjocka mage och min rädsla för sexualiteten. Kvinnors magar kan ju bli stora av mat men de kan också svälla genom graviditet. När jag var elva och knubbig som en hundvalp kommer jag ihåg att jag fick gå till doktorn, som pekade på bristningsmärken på mina låar och skinkor och sade att kvinnor får sådana när de fött barn. Jag gick därifrån djupt skakad: vad hade jag gjort? Vad innebar detta? Att bli stor betydde både att bli tjockare och att bli en sexuellt vuxen kvinna (både en god och en dålig, jungfrun och horan?).

När jag vid sju års ålder fick mina halsmandlar borttagna, blev det slut på min klenhet och bräcklighet. Givetvis hade detta ingenting att göra med orsakerna till min halssjukdom (som ju faktiskt inte var långt från min mun). Jag började äta – faktiskt tror jag att min mycket deprimerade mor bokstavligen proppade mat i min syster och mig. Jag började öka i vikt. När jag ser på dessa bilder är det inte drömbilden av den kvinnligt attraktiva pojkflickan jag ser, utan ett passivt överviktigt barn som är deprimerat och skräckslaget inför insikten att något har gått förlorat utan att något positivt kan sättas istället. Den skräcken låg till grund för mina mardrömmar, min rädsla och mina fantasiföreställningar; ångslan som måste hållas i schack (måste sväljas?) till vilket pris som helst. Därför vågade sig den negativa sidan knap-

past fram för att buckla till ytan som visade en rar liten flicka eller den ledsna tjockisen eller, senare, den desperat bantande unga kvinnan, men jag påstår ändå att dess skugga fanns i den kamp i det undermedvetna som ledde till att vreden vändes mot mig själv på ett självdestruktivt sätt, och senare till hälsoproblem som var koncentrerade till magregionen.

Under blickens yta

Vad jag vill säga är därför att även när bilderna av mig själv visar upp mig som det kvinnligt vecka objektet för mannen/betraktarens blickar, en söt liten flicka som leende står framför kameran, finns ett fruktansvärt ursinne därunder, en depression och vrede som har blivit helt avsnörd. Med andra ord, bildernas yta är inte hela historien. Liksom drömmar är bilder bara det som syns, ytbeläggningen över det som ligger latent därunder.⁷ Fastän flera radikala studier av den fotografiska bilden har visat oss hur man läser av fotografiets semiotik, har man ändå inte vågat sig särskilt långt under ytan, med undantag för Jo Spences och Rosie Martins pionjärarbete med fotografier. På liknande sätt har feministisk metod vid skildringen av kvinnor på film efter Laura Mulveys⁸ pionjärinsatser tolkat det latent innehåll som ett oidipusdrama, men jag vill påstå att negativa fantasiföreställningar och pre-oidipala relationer också är viktiga.

När jag gick vidare i min undersökning av de ovan beskrivna projicerade bilderna, försökte jag komma bort från att använda verbala associationer och koncentrerade mig på att göra mera omsorgsfulla teckningar och pasteller efter bilderna. Det började då hända dramatiska saker. Jag började försiktigt fylla i skugga där fotografierna hade skuggor. Jag lade märke till att det fanns skuggor under ögonen på en söt liten bild. Jag skuggade dessa kraftigt. Jag fortsatte med andra delar av ansiktet och arbetade med alla bilderna på detta sätt, så att det till slut blev en serie synnerligen oroande porträtt. Jag hade förvandlats från en söt liten flicka eller en

intetsägande tjockis till ett deprimerat, krävande och argt barn. Alla kvinnor som har sett dessa bilder skapas tycker att de är extremt upprörande. Ändå var vad jag gjorde endast att arbeta med det som redan fanns av tecken och antydningar i den fotografiska bilden.

Vari ligger sambandet mellan dessa frågor och min mors avund och den "berättigade" klassavunden som diskuterats av Carolyn Steedman (1986)? Min mor tycktes känna avund mot mig som den som hade så mycket men ville ha mer, som var girig. För många människor i arbetarklassen förefaller medelklassens människor, "de rika", ha allt, så de känner sig berövade och avundsjuka. Det skulle naturligtvis vara helt fel av mig att sjukförklara hela arbetarklassen och säga att de berövats den modersomsorg de borde ha fått, vilket brukade vara modernt att göra under efterkrigstiden och i vissa fall i synen på brott och kriminalitet⁹. Detta synsätt bortser från materiella skillnader, och patologiserar arbetarklassen med hjälp av vissa normaliseringsstrategier¹⁰ för att inordna dem i systemet. Men det är inte lätt att med Kleins referenssystem och med hennes inre drivkrafter återförener de sociala och psykologiska aspekterna av avund och girighet utan att reducera det ena begreppet så att det uppgår i det andra. Jag kan bara säga att genom att granska mina egna fantasiföreställningar fann jag att "rika människor" blev både föremål för avund – att vilja bli som dem, att bli lik dem – och för hat och avsky därför att de tycktes hålla rikedomarna utom räckhåll för oss, och var arroganta, skitfina och tillgjorda¹¹. Det är just denna ambivalens som Klein beskriver. Dock förefaller arbetarklassen också att vara föremål för medelklassens fantasiföreställningar, och också ha goda och dåliga delar; de är jordens salt, uppfyllda av en anda av gemenskap, men också dumma, auktoritetsbundna och trångsynta. Vi har vissa kollektiva fantasibilder, som yttrar sig i allmänt vedertagna föreställningar om de sociala klasserna. Det är måhända nödvändigt att gå djupare in på kopplingen mellan negativa och positiva fantasibilder och makt och maktlöshet, mellan aggression och våld.¹²

Negativitet och sexualitet

Jag nämnde ovan att jag förtfarande finner det besvärligt att andra avundas mig min makt. Det är förtfarande mycket lättare för mig att se mig själv som den duktiga flickan som söker den rätta platsen, den rätta Någon Annan som skall rädda mig – så mycket lättare än att vådra ut all vrede och bli en kraftfull kvinna. Det är alltså förtfarande på sätt och vis lättare för oss att se oss själva som objekt för mannens/betraktarens blickar, att låta mannen definiera oss, än att ta till oss de negativa fantasiföreställningarna, fullpackade som de är med bilder av häxor, översexuella och omättligen kvinnor, kastrerande satkärningar etc. Det är inte så att dessa "andra" bilder inte existerar i samhället, men de behöver verkligen omvärderas. Arga kvinnor är inte omtyckta, lika litet som duktiga, fordrande och aktiva kvinnor; detta är egenskaper som anses naturliga hos män men onaturliga hos kvinnor.

Jag vill därför påstå att det är just dessa "andra" bilder som jag så ständaktigt väjde mig mot att behöva visa upp offentligt. Mannens/betraktarens blickar gav den god-

kända och drömda fantasibilden. Men mina försök att vara aktiv, arg och sexuell hade verkligen trängts tillbaka till psykiska och kroppsliga symptom¹⁾ som för kameran endast var synliga som antydningar; det ledsna uttrycket i ansiktet, det ansträngda leendet, den tjocka magen, den hopknipna munnen. Jag menar att detta var ytan, men under denna fanns fantasibilden av det arga barnet, som aktivt ropar högt, grater och skriker; den allt förtärande, glupska kvinnan med ofantlig (sexuell) aptit. Det passiva lilla objektet för mannen/betraktarens blickar är ytan, men därunder finns möjligheten till den aktivt sexuella kvinnan, den starka och kraftfulla kvinnan.

Men jag anser också, i enlighet med Kleins analys av splittring, att manliga fantasiföreställningar om det kvinnliga objektet för mannens blickar också kan splittras upp som goda och dåliga delar, som är relaterade till modern. Det är så tryggt för manligheten att ha en fantasibild av den beroende barn-kvinnan som framförallt alltid finns tillhands. Den föreställning som gömmer sig under detta är ett skrämmande beroende av kraftfulla mödrar som inte alltid fanns tillhands för att tillfredsställa dem; därför känner männen vrede och skrämmande beroende. Pojkars avund och girighet kan projiceras på kvinnor för att göra oss till de "goda" objekten.

Både för kvinnor och män är det därför det positiva begäret, den längtande blicken, som är ytan under vilken mörkare och farligare negativa fantasiföreställningar, fruktan och ängest finns. Den desperata önskan att få förbli objektet för detta betraktande måste ha sin motsvarighet i en liknande manlig önskan att jag skulle fortsätta att se ut just så, så att myten kunde skrämmas till att stanna på sin plats och samtidigt cirkulera i det stora utbudet av allmänna och privata föreställningar om det kvinnliga.

Den negativa negativitet är, som jag sade i början, mycket plägsammare (den betyder ju nederlag) och svårare att komma nära än de söta små bilderna. I *Democracy in the Kitchen* undersökte Helen Lucey och jag utskrift av samtal mellan tretio fyraåriga flickor och deras mödrar. Vi upptäckte hur svårt det var

för de flesta av flickorna att acceptera att de skulle växa upp och bli stora, och det gäller även deras mödrar.

Många av flickorna motarbetade aktivt sina mödrars försök att få dem att uppföra sig på ett mera "vuxet" sätt. Ofta gjorde de det genom att säga att de ville fortsätta att vara små bebisar, *den enda* babyn, som inte ville att hennes plats skulle intas av några yngre syskon. De visade stor svartsjuka och våldsamt mot syskon. Det verkade som om de ville fortsätta att vara sin mammas baby för alltid, ompysslad, den enda flickan i världen, liten och avgudad.

Att bli en stor flicka och en vuxen kraftfull kvinna var inte roligt att tänka på, och för vissa av mödrarna var det skrämmande framtidsutsikter, ty dessa kvinnor hade inte heller någon kraftfull kontroll över sin tillvaro. Aktivt könsmedvetet moderskap är inte en bild som är lätt att ta till sig, och inte heller att vara stark och framåt och krävande.

Vreden vändes inåt

Jag lyckades själv aldrig visa mycket av min vrede – vreden över att min mor fick ett barn till, vreden och begäret att säga rent ut vad jag tyckte och visa mig som den aktiva, sexuella och begärande unga flickan. Vad jag i stället visade upp var den söta lilla flickan och den feta och deprimerade tonåringen som sedan började banta och fortfarande var skräckslagen för att sära på läpparna (för att inte tala om benen). Mitt synliga jag hjälpte mig vinna betydande fördelar på min väg ut ur arbetarklassen. Vreden vände sig inåt, blev självförgörande. En av de tioåringar jag intervjuade uttryckte energiskt åsikten att hon inte hade några goda egenskaper utom att hon var bra på att mata familjens sällskapsdjur, och att hon var alltför stor och tjock och att hon var avskyvärd mot andra människor ibland. Hon hade det mycket besvärligt i skolan också. Det föreföll som om denna flicka nästan helt hade vänt sina våldsamma känslor in mot sig själv, och att dessa känslor lätt skulle kunna göra henne till ett offer för ådstörningar som anorexia. För mig var det

så, att det jag uppfattade som begärande och krävande måste undertryckas som "pate-tiskt"¹¹. Jag ville så gärna ha tillbaka den lilla flickan och bli älskad som hon, och jag kunde inte finna något annat sätt att bli stark än att strikt kontrollera mig själv, eftersom jag så hett önskade att jag inte skulle bli en stark och aktiv kvinna utan det älskade objektet för mannen/betraktarens blickar. Samhällets bilder av den "dåliga kvinnan" visar henne ofta som mörk, ond och aktivt sexuell. Men alltför ofta, åtminstone på filmduken, blir hon dödad.

Bakom det målade leendet

Jag försöker sålunda utforska sambandet mellan den önskade och den oönskade bilden av mig själv, mellan liten och stor, mellan smal och tjock, leende och arg, kraftfull och maktlös. Jag försöker också utforska vad som knappast syns, men anas som spår på den fotograferade bilden. Den aktiva, arga och begärande flickan ser man inte. Att släppa fram henne skulle ha varit för riskabelt. Vi är inte enbart skapade som objekt för mannens/betraktarens blickar. De blickarna är också byggda på en fantasiföreställning om vad som krävs – och vilket ursinne, vilken vrede och våldsamt som undertycks. De "andra" bilderna av oss utmanar själva grunden, själva förutsättningarna för mannens heterosexuella begär. Ty de tar upp till ytan den manliga fruktan och de manliga begär som knappast kan uttryckas med risk att totalt stampas ner av kraftfulla kvinnor, kvinnor som sedan går sin väg och lämnar dem. Jag tror att om vi går djupare in i detta, kan vi ta oss förbi en dekonstruktion av hur bilder av kvinnlighet skapas. Det tar oss med på en upptäcktsfärd bland de starka fantasiföreställningar och ångestkänslor som medför att dessa bilder ständigt dyker upp, och det ger oss en bas för andra berättelser om vår historia och våra krav på makt.

Översättning: Inger Henrysson

NOTER

- ¹ Den klassiska artikeln om detta är Laura Mulveys "Visual Pleasure and Narrative Cinema", *Screen*, vol. 16, nr 3, 1975.
- ² Se Lex, diskussionen i *History Workshop Journal*, nr 26, 1988.
- ³ V. Walkerdine and H. Lucey, *Democracy in the Kitchen: Regulating Mothers and Socialising Daughters*, Virago, London, 1989.
- ⁴ C. Steedman, *Landscape for a Good Woman*, Virago, 1986.
- ⁵ M Klein 'A study of envy and gratitude', 1956, omtryckt i Mitchell, J. (utg.) *The Selected Melanie Klein*, Penguin, 1986. Se också *Envy and Gratitude*, London, Virago, 1988.
- ⁶ S. Freud, *Drömskildring*, Standardupplagan, vol. 4-5
- ⁷ Ibid.
- ⁸ L. Mulvey, 1975.
- ⁹ Se tex Bowlby, Winnicott och Roses arbete, *The Psychological Complex*, Methuen, London, 1984.
- ¹⁰ J. Henriques et al., *Changing the Subject*, Methuen, 1984.
- ¹¹ Walkerdine och Lucey, 1975.
- ¹² Ibid.
- ¹³ Med kroppsliga symptom menar jag det som kallas somatisering. Jag hävdar alltså att den ångest som var kopplad till min mage och min girighet lade grunden till fysisk sjukdom, på samma sätt som förhållandet varit med min mun och mina halsmandlar.
- ¹⁴ Jacqueline Rose påstår i 'Femininity and Its Discontents' (omtryckt i *Sexuality in the Field of Vision*, Verso, London, 1987), att symptom som kommer upp till ytan är en indikation på att socialisationen inte fungerar. Men när symptomen visar sig, är det inte bara som sjukdom, utan även som hanfulla benämningar. I Helen Luceys och min studie, omnämnd ovan, upptäckte vi att flickor som var aktiva och högröstade i klassrummet ofta beskrevs med ord som "hon gör sig märkvärdig" eller "hon är egenkär". Det tyder på att vi också behöver kunna tolka hur kvinnorna får sin plats i den allmänt vedertagna diskursen, och vilka regler som styr detta (jfr Foucault).

SUMMARY:

Femininity has been said to be constructed in the male gaze. On one level, this idea is reassuring as it makes us to some extent irresponsible for our actions. We pose as little bluebell fairies, thin and fragile. On the other hand, there are images that are unacceptable to the male gaze – the images behind the painted smile. These are the ones we tear up or hide away, along with what lurks behind them. They show a different picture, a fat or listless or unwanted girl. Working beneath the surface of the images, one might find a very angry woman there with strong emotions of greed and envy, negativity and demanding sexuality. The

male gaze is built upon a fantasy of the characteristics of a lovely girl and what rage and anger and violence must be suppressed to save the male heterosexual desire. Investigations of these issues takes us beyond a deconstructive examination of the constitution of the feminine in representations and to an exploration of the fantasies and anxieties that keep these representations circulating.

Valerie Walkerdine
Goldsmiths' College
University of London
New Cross London
SE 14 6 NW
Storbritannien